

ΣΥΜΕΩΝ, ΕΠΙΣΚΟΠΟΣ ΣΥΡΑΣ, ΤΖΙΑΣ, ΘΕΡΜΙΩΝ, ΤΗΝΟΥ

Ὁ Σύρας, Τζίας, Θερμιών, Τήνου ἐπίσκοπος Συμεών, ἀκμάσας κατὰ τὸν 15 αἰῶνα εἶνε εἰς ἡμᾶς κυρίως γνωστός ἐξ ἐπιγραφῆς, ἣτις, ἐγγεγλυμμένη ἐπὶ μαρμάρου, σφᾶζεται μέχρι σήμερον ἐντετειχισμένη ἐν τῷ ἐν Γαυρεῖῳ τῆς Ἀνδρου εὐχρεῖ μοναστηρίῳ τῆς Ζωοδόχου Πηγῆς ἢ Ἀγίας, ἐναντι ἀκριβῶς τῆς ἐκκλησίας τῆς μονῆς ταύτης.

Ἡ ἐπιγραφή αὕτη ἔχει ὧδε :

† C V M E W H E Π I C K	† Συμεών ἐπίσκο
Θ Ε Ν Ρ Α C Τ Ζ Ι Α C Θ Ε Ρ	πος Σύρας, Τζίας, Θερ
Μ Ι Ω Η 1594 Ἰ ς'	μιών 1594 Νξ' (= Ἰνδι-
Μ Η Η Ι Λ Η Ν Ο Ν Α Ι Ψ Ι Δ	κιῶνος ζ')
	μηνὶ Ιανουαρίῳ 15.

Ἡ ἐπιγραφή ἔχει ἐπὶ λέξει ὡς ἐκδίδεται ἐντῷθα, ἄπορον δ' ἀληθῶς πῶς ὁ περὶ τὰ τοιαῦτα δεινότατος Μουστοξύδης, ὁ πρῶτος τὴν ἐπιγραφὴν ταύτην ἐκδούς, εἰς τοσούτας ὑπέπεσε περὶ τὴν δημοσίευσιν αὐτῆς πλημμελείας, καίτοι, καθ' ἃ τουλάχιστον γράφει, ὁ ἴδιος ἀνέγνωσε ταύτην «ἐκτεθειμένην ἐπὶ τινος τῶν ἐσωτερικῶν τοίχων τοῦ ἐν Ἀνδρῶ μοναστηρίου τῆς Ἀγίας (γρ. Ἀγία), ὑπὸ παχυλῶν περὶ τὴν ὀρθογραφίαν ἀμαρτημάτων κητεῖρῶπωνμένην».

Ἄλλ' ἢ ἐπιγραφή, ἔχουσα, ἐπαναλαμβάνομεν, ἀκριβῶς ὡς ὑφ' ἡμῶν ἐκδίδεται ὧδε, δέν φέρει ἡμῖαν μόνην, ὡς παρατηρεῖ ὁ ἀναγνώστης, ἀβλεψίαν, εἰς ἀπροσεξίαν ἴσως τοῦ χαρακτοῦ ὀφειλομένην, ἐξ οὗ καὶ τεκμηριώθητι ὅτι ὁ περικληθὴς ἀνὴρ ἀσφαλῶς δὲν ἀνέγνωσεν ὁ ἴδιος τὴν ἐπιγραφὴν, ἀλλ' ἐδημοσίευσεν

ταύτην ἐκ κακοῦ ἀντιγράφου, ληφθέντος μετὰ πολλῆς τῆς ἀνεπιτασίας ὑπὸ καλογήρου τινός τῆς Μονῆς, πάντη ἀδόξως τῶν τοιούτων. Δὲν εἶνε δὲ καὶ ἀσθήρικτος ἡ ὑπόνοια, ὅτι δράστης τοῦ ἡμαρτημένου ἀντιγράφου ὑπῆρξεν ὁ ἀρχιμανδρίτης Λεόντιος Κζμπάνης, ὅστις τῷ 1829 διατελὼν ἐπιμελητὴς τοῦ ἐν Αἰγίνῃ Κεντρικοῦ Ἀρχαιολογικοῦ Μουσείου ὑπὸ τὸν Μουστοξυῶδη, ὄντα συγγενῆ τοῦ ἐκ κηδεστίας, εἶχε κατ' ἐντολὴν αὐτοῦ μεταβῆ εἰς Ἄνδρον καὶ περισυλλέξας προσεκόμισεν ἐκεῖθεν εἰς τὸ Μοσεῖον γλυπτούς τινας καὶ ἐνεπιγράφους λίθους καὶ εὐάριθμά τινα ἀντίγραφα ἐπιγραφῶν. Ἀλλ' ὁ ἄλλως χρηστός καὶ εὐπαίδευτος κληρικὸς δὲν εἶχεν ἀνάλογον πρὸς τοιοῦτον ἐγχειρημα κατάρτισιν.

Παρὰ Μουστοξυῶδη ἡ ἐπιγραφή ἔχει ὧς :

ΣΥΜΛΙΩΝ ΕΠΙΣΚΟ
ΠΟΣ ΣΥΡΑΣ ΤΖΙΑΣ ΘΕΡ
ΜΙΩΝ 1549 (γρ. 1594)
ΥΝΣ. ΕΓΔ. ΜΗΝ. ΙΑΝ. (')

1. Βλ. (Ἄνδρ. Μουστοξυῶδου) Inscrizioni inedite delle isole del mar Egeo, ἐν περιοδ. «Ἰόνιος Ἀρχαιολογία», (ἐν Κερκύρα, 1834), τεύχ. β', σ. 477.—Τοῦ αὐτοῦ, Ἑλληνομνημῶν ἢ Σύμμικτα Ἑλληνικά, τ. Α', Ἀθήναι 1843, σ. 255, σημ. 32. Πρβλ. Κ. Α. Γουνερωπούλου, Ἐκθεσις ἱστορικὴ καὶ τοπογραφικὴ περὶ τοῦ Γαυρίου, ἐν περιοδ. «Πανδώρα», τ. ΚΒ', σ. 184.—Τιμ. Δ. Ἀμπελᾶ, Ἱστορία τῆς νήσου Σύρου, σ. 52, σημ. 1 καὶ σ. 411.—Ἄντ. Μηλιαράκη, ὑπομνήματα Γεωγραφικά περὶ τῶν Κυκλάδων νήσων κατὰ μέρος, ἐν Ἀθήναις 1880, σ. 125.—Ἄντ. Ν. Βάλληνδα, Κυθιακά, ἦτοι τῆς νήσου Κύθου χωρογραφία καὶ ἱστορία, ἐν Ἐρμουπόλει 1882, σ. 71.—Τοῦ αὐτοῦ, ἱστορία τῆς νήσου Κύθου, ἐν Ἀθήναις 1896, σ. 97.—Θ. Ν. Φιλαδέλφως, ἱστορία τῶν Ἀθηναίων ἐπὶ Τουρκοκρατίας, τ. Α', ἐν Ἀθήναις 1902, σ. 255.—Τρούφ. Ε. Εὐαγγελίδης, ἐν ἐφημ. «Πατριδί» Σύρου, ἔτ. ΜΒ' (1907), ἀρ. 2159.—Περικλῆς Γ. Ζεβλέντης, Ἐν «Ἐκκλησιαστικῇ Ἀληθείᾳ» Κωνσταντινουπόλεως, ἔτ. ΚΗ' (1908), σ. 280.—Ἰωάννου Ν. Ψύλλα, Ἱστορία τῆς νήσου Κέας, ἐν Ἀθήναις, 1921, σ. 182.

Σημειωτέον, ὅτι καὶ πρὸ τοῦ Συμεῶνος γινώσκομεν ἐπίσκοπον Σύρας, Τζίας καὶ Θερμίων τὸν Γαβριήλ, ὅστις ἐν ἐγγράφῳ τῆς 13 Μαΐου 1591 ὑπογράφεται † Ὁ ταπεινὸς ἐπίσκοπος Σύρας, Τζίας, Θερμίων Γαβριήλ. Τὸ ἐγγράφον ἀπόκειται εἰς τὴν Μονὴν Ἀγίας.

Τὸ ὄνομα τοῦ Συμεῶνος ἀναφέρεται καὶ ἐν κτηματικῷ ἐγγράφῳ τῆς 14 Ἰανουαρίου 1599, ἀποκειμένῳ ἐν τῇ Μονῇ Ἀγίας, ἐν ᾧ οὗτος ὑπογράφεται: † Σύρας, Τζίας, Θερμίων ταπεινὸς Συμεών.

Ἐν ἐτέρῳ δ' ἐγγράφῳ τοῦ ἰδίου ἔτους 1559, σωζομένου καὶ τούτου ἐν τῇ αὐτῇ Μονῇ τῆς Ἀγίας, εὑρηται ἡ ὑπογραφή: † Ὁ Σύρας, Τζίας, Θερμίων, Τήνου Συμεών ὑπέγραψα †.

Ἐκ τῶν ἀνωτέρω δυνάμεθα εἰκόσωμεν, ὅτι τελευτῶντος τοῦ 15' αἰῶνος ἡ Ἐκκλησία τῆς Τήνου, κατεχομένη εἰσέτι ὑπὸ τῶν Φράγκων¹, σφόδρα καταθλιβόντων τὴν θρησκευτικὴν συνειδήσιν τῶν κατοίκων, εἶχε παραχωρηθεῖ ὑπὸ τῆς μεγάλης Ἐκκλησίας, ἰσως ἐξαρχικῶς, εἰς τὸν ἐπίσκοπον Σύρας, Τζίας, Θερμίων². Συγχρόνως δ' ἐκ τῶν ἐγγράφων τούτων πληροφορούμεθα ὅτι ὁ Συμεών ἔζη εἰσέτι ἐν ἔτει 1599 καὶ ὅτι ἐπομένως ἡ ἐν τῇ Μονῇ τῆς Ἀγίας ἐντετοιχισμένη πλάξ, ἡ ἀναγράφουσα τὸ ὄνομα καὶ τὸν τίτλον τοῦ ἐπισκόπου Συμεῶνος μετὰ τῆς χρονολογίας 1594 δὲν εἶναι ἐπιτύμβιος, ὡς ὑπέθεσάν τινες, ἀφοῦ ὁ περὶ οὗ πρόκειται ἐπίσκοπος ἔζη μέχρι τοῦλάχιστον καὶ τοῦ ἔτους 1599.

Ὁ ἐπίσκοπος Συμεών εἶνε πιθανώτατα αὐτὸς οὗτος ὁ ἱερομόναχος καὶ ἐφημέριος τῆς ἐπισκοπῆς Ἀνδρου Συμεών, περὶ οὗ ἔχομέν τινὰς ἀξίας λόγου πληροφορίας. Οὗτος διετέλει ἐν

1. Τῆς Τήνου ἐδέσπορον εἰ Φράγκοι μέχρι τοῦ 1715, ὅτε μόλις ἡ νῆσος κατελήφθη ὑπὸ τῶν Τούρκων.

2. Λασιτίδου Ἰ. Π., Φιλιππίδου, Ἐπισκοπὴ καὶ Ἐπίσκοποι Τήνου κατὰ τοὺς μέσους χρόνους. Διατριβὴ ἐπὶ διδακτορίᾳ. Ἐν Ἀλεξανδρείᾳ 1923, σ. 32.

ἐν ἐπιστολιμαία ἀνταποκρίσει πρὸς τὸν πρωτονοτάριον τῆς Μεγάλης τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας Θεοδόσιον τὸν Ζυγομαλᾶν, ὅστις κατὰ Μάιον τοῦ 1577, ἐξαρχικῶς τὰς νήσους διερχόμενος, ἐπεοκέφθη τὴν Ἄνδρον καὶ μεταβίς εἰς τὴν μονὴν τῆς Ἁγίας ἔγραψεν ἐπὶ τοῦ ὑπ' ἀριθ. 99 κώδικος αὐτῆς τὸ ἐξῆς σημείωμα.

«† Τὸ παρὸν βιβλίον ὑπάρχει τῆς σεβασμίας μονῆς τῆς Παναγίας τῆς Ἁγίας τῆς ἐν τῇ νήσῳ Ἄνδρου, ἣτις πρότερον μὲν παλαιὰ οὖσα καὶ σημεῖον φέρουσα ναοῦ, καὶ ἀδομένη καὶ ὀνομαζομένη Ἁγία, διὰ συνδρομῆς καὶ μερικῆς δαπάνης Μιχαήλου τοῦ μοναχοῦ τοῦ κατὰ κόσμον Ντελλαγραμμάτικα Δομένεγου καὶ τοῦ λογιωτάτου Στρατηγοπούλου τοῦ ἐπ' ὀνομασθέντος Στρατονίκου μοναχοῦ καὶ τῆς ἐλεημοσύνης τῶν χριστιανῶν ἀνεκτίσθη καὶ ἠκοδομήθη, καὶ εἰς ὃ νῦν ὁρᾶται σήμερον δυνάμει Θεοῦ ἦλθεν, μετὰ τε τοῦ πλησίον πύργου καὶ τινῶν κελίων τῶν ἐνασκουμένων καὶ τῆς περιοχῆς τοῦ τοίχου καὶ τινῶν ἀφιερωμένων εἰς σύστασιν ταύτης τῆς θείας μονῆς τῆς Ἁγίας, ἐν ἣ ἑνασκοῦνται τὴν σήμερον, ἐπισκοπεύοντος Ἄνδρου τοῦ θεοφιλεστάτου ἐπισκόπου Ἄνδρου κυροῦ Ἀρσενίου καὶ ἡγουμενεύοντος τῇ θείᾳ ταύτῃ μονῇ τοῦ ὀσιωτάτου ἐν ἱερομονάχοις καὶ πνευματικοῦ κυροῦ Ἰωσήφ, μοναχοῦ ὡς εἰ πεντεκαίδεκα, τρέχοντες τὸν τῆς ἀρετῆς δρόμον καὶ Θεοῦ δεόμενοι ὑπὲρ τε ἑαυτῶν καὶ λοιπῶν χριστιανῶν ἐλεημοσύνη προσέχοντες καθημέραν καὶ παρέξαι τῶν ἀναγκαίων διατροφῶν τῶν καθεκάστην διαπερώντων τὴν νήσον ταύτην Ἄνδρον, ἐπεὶ ἐν ὁδῷ ἐστὶν ὁ δὲ τῶν ὄλων Θεός ὁ ἐκ τοῦ μὴ ὄντος τὰ πάντα παραγαγὼν καὶ ταύτην αὐξήσειε καὶ οὐδὲν ἑλαττον δεῖξειε τῶν πάλαι ἀδομένων ναῶν εἰς δόξαν Θεοῦ· οὐ δὲ βοηθεῖα καὶ ἐγὼ Θεοδόσιος πρωτονοτάριος τῆς μεγάλης ἐκκλησίας ἐξαρχικῶς τὰς νήσους διερχόμενος ἔφθασα ἔλθειν εἰς προσκύνησιν τῆς θείας ταύτης μονῆς τῆς Παναγίας μου τῆς λεγομένης Ἁγίας, καὶ

ταῦτα πιστωθεὶς ἐσημειωσάμην μνήμης ἕνεκα· κατὰ τὸ 1805 ὄντος μηνὶ μαΐῳ, Ἰνδικτιῶνος ε' ».

Ἡ ἐπὶ τοῦ σημειώματος τούτου φερομένη ἀπὸ κτίσεως κόσμου χρονολογία ζπε' (=708ῖ) ἀντιστοιχεῖ πρὸς τὸ ἀπὸ θεολογίας 1577 ἔτος ¹.

Ἐκ τῆς πρὸς τὸν Θεοδοσίον Ζυγομαλᾶν ἀλληλογραφίας τοῦ ἱερομονάχου Σιμεῶνος σώζεται ἐπιστολή τις χρονολογουμένη ἀπὸ 21 Νοεμβρίου 1577, ἀφορῶσα δὲ τὴν ἐξῆς ὑπόθεσιν:

Κάτοικός τις τῆς νήσου Ἄνδρου ὀνομαζόμενος Θεόδωρος Μπερλόζος ἐχρεώσθη πρὸς τὸν Ἀθηναῖον προὔχοντα Μιχαὴλ Πλατυπόδην ἄσπρα 1500. Ἄλλ' ἀτυχῶς ὁ ὀφειλέτης μεταβὰς εἰς Κωνσταντινούπολιν ἀπέθανεν. Οὗτος ἦτο «παντρεμένος, ξεπρουκισμένος ἀπὸ τὸν πατέρα του, σήμερον τριάκοντα χρόνους, μάλιστα καὶ δίγαμος». Δὲλα δὴ προικισθεὶς ἐφ' ἅπαξ ὑπὸ τοῦ πατρὸς του ἀπώλεσε πᾶν δικαίωμα ἐπὶ τῆς λοιπῆς τοῦ πατρὸς του περιουσίας, κατὰ τὸ ἔκπαλαι ὑπάρχον καὶ μέχρι τοῦ νῦν ἰσχύον ἐν Ἄνδρῳ ἔθιμον.

Ὁ Πλατύπους, ἐλθὼν εἰς Ἄνδρον ἐζήτησε τὰ πρὸς αὐτὸν ὀφειλόμενα 1500 ἄσπρα παρὰ τῆς χήρας τοῦ ὀφειλέτου τοῦ ἦτις, μὴ εὔσα κληρονόμος τοῦ συζύγου τῆς ἡγήθη νὰ πληρώσῃ διὰ τὴν ἀρνησίαν τῆς δὲ ταύτην ἐδικαιώθη καὶ ἀπὸ τὴν «ἐξωτικὴν κρίσιν», ὅθλον ὅτι καὶ ἀπὸ τὸν τοῦρκον καδῆν, πρὸς ὃν σπανίως προσέφευγον οἱ Ἕλληνες, ἀλλὰ πρὸς τὸν ὁποῖον δὲν ὤκησε νὰ ἐναγάγῃ τὴν ταλαίπωρον χήραν τοῦ ὀφειλέτου τοῦ ὀ πλούτιος ἀθηναῖος ἀρχων, καίτοι ἐπρόκειτο περὶ μηδαμινοῦ χρέους.

Ἐν τέλει ὁ Πλατύπους, ὁστις ἀνήκων εἰς σιμαλίνοισαν ἐν Ἀθήναις οἰκογένειαν ἦτο ἐκ τῶν μέγα ἰσχυόντων, ἀπολέσας παρὰ πᾶσαν προσδοκίαν τὴν ὑπόθεσιν παρὰ τῷ εὐσυνειδήτῳ καδῆ, δὲν εἰσίστασε νὰ ἀπευθυνθῇ κατόπιν καὶ πρὸς αὐτὸν τὸν πατριάρχη

¹ *Emile Legrand*, Notice biographique sur Jean et Théodose Zygomalas, Paris 1889, σ. 136—7.

Κωνσταντινουπόλεως. Ὁ δὲ πατριάρχης, πρὸς τὸν ὁποῖον τίς οἶδε κατὰ τίνα τρόπον παρέστησε τὴν ὑπόθεσιν ὁ Πλατύπους, οὐδαμῶς ἐδίστασε νὰ ἐκδώσῃ ἐπιτίμιον, δι' οὗ ἀφωρίζετο ὑπὸ τῆς Ἐκκλησίας ὄχι μόνον ἡ χήρα σύζυγος τοῦ θανόντος ὀφειλέτου, ἀλλὰ καὶ ὁ πενθερός μετὰ τῆς πενθερᾶς αὐτῆς, ἦτοι ὁ πατὴρ καὶ ἡ μήτηρ τοῦ ὀφειλέτου Μπερλόζου, καὶ οὐ μόνου τοῦτο, ἀλλὰ καθίστατο ἀργός καὶ αὐτὸς ἀκόμη ὁ ἀδελφός του ἱερομόναχος, ὀνόματι Γαβριήλ, ὅστις ἀπουσιάζων εἰς Ἀθήνας ἐν τῇ ἀγιωτάτῃ Μητροπόλει καὶ ἐπανακάμψας εἰς Ἄνδρον δὲν ἠδύνατο νὰ ἱεουργῇ. Καὶ ταῦτα πάντα δι' ὀφειλὴν 1500 ἄσπρων, δηλαδὴ 100 τὸ πολὺ δραχμῶν!

Ὀνομάζει δὲ τὸν Γαβριήλ τοῦτον ὁ Συμεὼν ἀδελφὸν κατὰ Θεὸν καὶ συγγενῆ. Χάριν τούτου ἐπιστέλλει πρὸς τὸν Ζυγομαλάκ ὁ Συμεὼν γράφων σὺν ἄλλοις καὶ τάδε: «...δέομαι καὶ ἀντιβολῶ καὶ ἀξιῶ τὴν ἀφεντίαν σου, ἵνα μὴν ἀπαξιώσης τῆς ἡμῶν αἰτήσεως, ἵνα κοπιήσῃς εἰς τὸν δεσπότην νὰ τὸν εἰπῆς τὴν ὑπόθεσιν καὶ νὰ κάμῃς ὅσον δύνασαι νὰ τοῦ στείλῃ ὁ ἅγιος ὁ οἰκουμενικός ἕνα κομμάτι γράμμα νὰ ἱεουργῇ· καὶ ἅς τὸ στείλῃ εἰς τὸν ἅγιον τὸν Ἄνδρου¹ ὅτι εὑρίσκεται ἐδῶ εἰς ἡμᾶς· στέλλω σοὶ καὶ τὸ ἔξοδον τοῦ γράμματος ἄσπρα δύο καὶ δέκα, καὶ ποιήσον ἡμῶν τὴν αἰτήσιν καὶ ἡμεῖς ἡμεσθεν εἰς ὅ,τι μᾶς ὀρίσης, καὶ στείλε ἡμῖν γράμμα μετὰ τὸν κομιστὴν τῆς παρουσίας καὶ ἅς ἔλθῃ καὶ τὸ γράμμα τοῦ δεσπότη μετ' αὐτοῦ τοῦ κομιστοῦ»².

Ἐκ τῆς ἐπιστολῆς ταύτης, ἐστερημένης σολοικισμῶν καὶ βαρβαρισμῶν, ἐπαρκῶς καταδεικνύεται ὅτι ὁ ἱερομόναχος Συμεὼν δὲν ἦτο ἀγευστος γραμμάτων καὶ ἠύμοιροι μορφώσεως. συμπιπτουσῶν δὲ σχεδὸν τῶν χρονολογιῶν καὶ λαμβανομένου

1. Ἐπίσκοπος τότε Ἄνδρου ἦτον ὁ Ἀρσένιος.

2. Ἡ ἐπιστολὴ τοῦ Συμεῶνος ἐδημοσιεῖθη τὸ πρῶτον ἐλόκληρος ἐν τῇ τῆ 1584 ἐκδ.θεύτῃ Τουρκογραφικῆ τοῦ Μαρτίνου Κρουσίου. Βλ. *Martini Crusii, Turcograeciae libri octo*, Basiliae, 1584, σ. 219

ὕπ' ὄφιν ὅτι ὁ μὲν ἐπίσκοπος Συμῶν φαίνεται διατρίβων ἐν τῇ μόνῃ τῆς Ἁγίας συνδεόμενος στενωῶς μετ' αὐτῆς, ἐξ οὗ καὶ ἡ ἐν τῇ μόνῃ ἐντετειχισμένη ἀναμνηστικὴ ἀποτοῦ ἐπιγραφῆ, ὁ δὲ ἱερομόναχος Συμῶν ἦτο τῆς ἰδίης μονῆς ἀδελφός, δύναται τις νὰ ἀχθῆ εἰς τὸ ἀσφαλές συμπέρισμα, ὅτι ἀμρότεροι οὗτοι ἦταν ἐν καὶ τὸ αὐτὸ πρόσωπον. Ὁ δὲ πρωτονοτάριος τῆς Μεγάλης Ἐκκλησίας Θεοδοσίος ὁ Ζυγομαλάς, γνωρίσας ἐκ τοῦ σύνεγγυς κατα τὴν ἐν τῇ μόνῃ τῆς Ἁγίας διαμονὴν τοῦ τὸν ἱερομόναχον Συμῶνα, συνετέλεσε πιθανῶς εἰς τὴν ἐκλογὴν αὐτοῦ ὡς ἐπισκόπου τῆς ἐπισκοπῆς Σύρας, Τζίας, Θεσμίων, Τήνου, ἡτις τὸ πρῶτον ἐκ τῆς ἐπιγραφῆς ταύτης καὶ τῶν προμνημονευθέντων ἐγγράφων καθίσταται γνωστῇ ὡς περιλαμβάνουσα ἡνωμένας τὰς τέσσαρας ταύτας νήσου, τελευτώτης τῆς 1στ' ἑκατονταετηρίδος. Βραδύτερον, ἐν κτηματικῷ ἐγγράφῳ τῆς 25 Ἀπριλίου 1665, φέρεται ἡ ὑπογραφή: Ἦ ὁ ταπεινὸς ἀρχὴ ἐπίσκοπος Τζίας καὶ Θεσμίων Γρηγόριος μάουις. Καὶ τὸ ἐγγράφον τοῦτο ἀπόκειται ἐν τῇ αὐτῇ μόνῃ τῆς Ἁγίας.

Ἰστέον δ' ὅτι ἡ νῆσος Σύρα μέχρι καὶ τοῦ ἔτους 1821, ὅτε ἐκραγέισις τῆς Ἑλληνικῆς Ἐπαναστάσεως ἤρξαντο συρρέοντες εἰς αὐτὴν παμπληθεῖς οἱ Ἕλληνες πρόσφυγες, ἕστερεῖτο σχεδὸν πάντεως ὀρθόδοξων κατοικῶν. Ἐκ διηγήσεως τοῦ παπικοῦ ἐξάρχου Ἀγγέλου Βενιέρη, φράγκου ἐπισκόπου Τηνίων, τοῦ ἔτους 1687 περὶ τῆς νήσου Σύρας μνησάομεν ὅτι κατόικουν ἐν τῇ νήσῳ δισχιλιοὶ καὶ διχκοσίοι ἐξ, ἐν οἷς Ἕλληνες ὀρθόδοξοι μόλις ἐξ καὶ τριῶντα καὶ ἑκάτον, διχμένοντες ἐν οἴκοις τέτταρσι καὶ καὶ τεσσαρσίκοντα μετὰ δύο ἱερέων. Οὐχ ἦττον οὐο ὑπῆρχον ἐν τῇ πόλει ἑλληνικοὶ ναοὶ τελοῦντες ὑπὸ τὸν ἀρχιεπίσκοπον τῆς Ἀνδρού. Ἰνυρίζομεν δ' ἄλλοθεν ὅτι οἱ φράγκοι τῆς νήσου περ-

1. Relazione della visita di Sirà 1678; fol. 6 (ms).
2. Relazione della visita di Sirà 1684, n. 219

ημπόδιζον δια τοῦ τούρκου καθῆ τὴν ἐπισκευὴν τῶν δύο τούτων ἐλλητικῶν νηῶν ¹.

Σημειωτέον ὡσαύτως ὅτι αἱ νῆσοι Κέα, Κύθνος καὶ Μόκονος, ἔτι δὲ καὶ ἡ Σύρος καὶ Σέριφος, μὴ μνημονευόμεναι ἐν τῷ τοῦ Ἱεροκλέους Συνεκδήμῳ εἰς ποίαν ἀνήκον ἐπαρχίαν, ἀπετέλουν τὸ πρῶτον τὴν Ἐπισκοπὴν Δήλου. Διότι ἡ νῆσος Δῆλος, καίπερ ἀκατοίκητος οὔσα, ἐν τούτοις διὰ τὴν ἐν αὐτῇ ἀρχαίαν λατρείαν ἐτιμήθη εἰς ἀξίαν φερωνύμου ἐπισκοπῆς, καὶ περιεώθη μάλιστα τὸ ὄνομα ἐνός τῶν ἐπισκόπων αὐτῆς, τοῦ Σαβίνου, παραστάντος τῷ 451 ἐν τῇ ἐν Χαλκηδόνι οἰκουμένην Συνόδῳ ². Προϊόντος τοῦ χρόνου τὸ ὄνομα τῆς ἐπισκοπῆς Δήλου, τῆς νήσου τέλεον ἀπὸ τοῦ ἔτους 451 ἐρημωθείσης, ἀπεχώρησε τῷ ὀνόματι ἐτέρας νήσου, ἐκ τῶν ἀποτελουσῶν, ὡς πρᾶξιται, τὴν ἐπισκοπὴν Δήλου, τῆς Σύρου, ἣτις, ἡνωμένη μετὰ τῆς Σερίφου, ἀναγράφεται ὡς ἐπισκοπή, ὑποκειμένη εἰς τὴν μητρόπολιν Ἀθηνῶν, ἐν τῇ ἐπὶ αὐτοκράτορος Λέοντος τοῦ Σοφοῦ γενομένη ἀναγραφῇ (886—911) καὶ μεταγενέστερον ἐν τῇ τοῦ ἀρχιμανδρίτου Νεῖλου Δοξαπατρίου τάξει τῶν Πατριαρχικῶν θρόνων, τῇ συνταχθείσῃ κατὰ κέλευσιν τοῦ εὐγενεστάτου, μεγάλου, ρηγός τῆς Σικελίας Ῥογερίου ὅτε ἀπαντᾷ ἐδὲ Σύρας καὶ Σερίφου» ἐπίσκοπος.

1. Τοιοῦτ ν τι ἰδὴ μοσειέθη ἐν τῇ ἐρημ. «Χριστιανικὴ Ἀνατολή» τῆς Ἄνω Σύρου, κατὰ πληροφρίαν Ἰωσήφ Σαλάχα.

2. Michaelis Lc Quien, Oriens Christianus, in quatuor Patriarchatus digestus, Parisiis, 1740. Α', col. 945—6. S. D. Mansi, Sacrorum Conciliorum nova et amplissima collectio, Florentiae, 1761, τ Ε, col. 572. — P. Pit Bonifacii Gams Series episcopatum Ecclesiae Catholicae, Ratisbonae, 1873, σ. 449. — Ἱερεμὴλ Βελανιδιώτου, Αἱ ἐπισκοπαὶ Περναξίτικαὶ καὶ Δήλου, ἐν «Ἱερομνήμονι» Βίβλο, ἔτ. Β' (1607), ἀρ. 7—8. — Π. Γ. Ζερχέντης, ἐν «Ἑλλησιαστικῇ Ἀληθείᾳ» Κωνσταντινουπόλεως, ἔτ. ΚΗ' (1908), σ. 279—282 καὶ 303—305. — Τρύφ. Ε. Εὐαγγελίδου ἐνθ. ἀ.

Ἄλλ' ἡ νῆσος Σῦρος καὶ μόνη, καὶ μετὰ τῆς Σερύφου ἠνωμένη, δὲν ἠδύνατο γὰρ ἀποτελέσῃ ἐπισκοπὴν ἰδίαν καὶ βιώσιμον· διότι ἀμφοτέραι αἱ νῆσοι αὐταὶ καὶ μικραὶ καὶ ἀσημεῖ ἐγένοντο· κατ' ἐκείνους τοὺς χρόνους καὶ προσόδους εἶχον ὄλως ἀνεπαρκεῖς. Διὸ μετὰ ταῦτα τὸ ὄνομα τῆς ἐπισκοπῆς ἐδόθη εἰς τὰς μείζους τῶν νήσων Κέα καὶ Κύθον. τὰς ὁποίας πρῶτος, ὡς προεῖρηται, ὁ Νεῖλος Δοξαπατρὶ σημειοῦται ὡς ἀποτελούσας ἐπισκοπὴν τεταγμένην ὑπὸ τὴν μητρόπολιν Ἀθηνῶν ἐν τῇ ὑπ' αὐτοῦ τὸν ΙΒ' αἰῶνα συνταχθεῖσα ἀναγραφῇ τῶν ἐπισκοπικῶν θρόνων, ἐν ἧ ἡ Κύθνος καλεῖται *Θερμιά*.

Τὸ ὄνομα τῆς Κέας (Κέως καὶ Κέω) παρὰ Ἱεροκλεῖ τῶ γραμματικῶ φέρεται *Κέα*¹, παρὰ δὲ Κλαυδίῳ Πτολεμαίῳ *Κεῖα* καὶ *Κία*². Ἡ ἐπισκοπὴ ἐκαλεῖτο Κέως παρὰ Νεῖλου Δοξαπατρὶ ἐν ἔτει 1143. Παρέμεινε δ' ἡ νῆσος καὶ ἡ ἐπισκοπὴ οὕτω καλουμένη μέχρι τῆς ἐν ἔτει 1207 ἐπιδρομῆς τῶν φράγκων, αἵτινες μετέβαλον τὸ ὄνομα αὐτῆς ὡς *Τσεῖα* καὶ *Τζία* καὶ *Τζιὰ*³. Ἡ δὲ γραφὴ *Σύρα* ἀπὸ *κίρ* καὶ *ῥ* ὅσον γινώσκωμεν, τὸ πρῶτον παρ' Ἡουχίῳ τῶ Μιλησίῳ⁴.

Ὑπήχθη δ' ἡ ἐπισκοπὴ Κέας καὶ Θερμίων ὑπὸ τὴν μητρόπολιν Ἀθηνῶν ἀκριβῶς ἐπὶ τῆς βασιλείας Μανουὴλ Α' τοῦ Κομνηνοῦ (1143—1181). Ἐν οὐδεμιᾷ δὲ τῶν πρό τοῦ Νεῖλου ἀναγραφῶν γίνεται μείνα ἐπισκοπῆς Κέας καὶ Κύθνου ἢ Θερμίων.

1. Hieroclis, Synecdemus, ἔκδ. Aug. Bruckhardt, σ. 9.

2. Κλαυδίου Πτολεμαίου Γεωγραφικῆς ὁδηγίας ὡς ἐμπρ. Α', σ. 514. (ἔκδ. Carol. Muller.)—Ἀγαθημέρου τοῦ Ὁρθωνος, Γεωγραφίας ἡσπερίως, ἐν Geogr. Graec. miror., τ. Β', σ. 486 (ἔκδ. Carolus Muller, Parisiis, 1881).

3. Π 64. [Ἀδαμαντίου Κοραῆ] Ἄτακτα. τ. Γ', σ. 114 καὶ τ. Ε', σ. 177 τῆς ἐν Περσιῶσι ἐκδόσεως.

4. Ἡουχίου τοῦ Μιλησίου, Περὶ τῶν ἐν παρθεῖα διαλαμφέντων σφῶν, ἐν Opuscula Hesychii, σ. 56.

καὶ περὶ ἡ Κέα εἶνε ἐκ τῶν μεγαλειτέρων ἐν τῷ Αἰγαίῳ Πελάγει νήσων. Ἐπελθόντες δ' οἱ φράγκοι ἐπιδρομεῖς τῆς Δ' σταυροφορίας κατέλαβον καὶ τὰς τυνιστώσας τὴν ἐπισκοπὴν ταύτην νήσους, τῶν ὁποίων οἱ κάτοικοι ἐδοκίμασαν τὰς ὀδύνας τῆς εἰς τοὺς φράγκους ὑποδουλώσεώς των, παραμειναντες ἐπὶ τριάκοντα καὶ τρικκόσια ἔτη ἄνευ ἐκκλησιαστικῆς προστασίας καὶ περιθάλψεως καὶ βί' α τεχθέντες ὑπὸ φράγκους ἱεράρχας. Ἄλλ' ἐν ἔτει 1537 καταληρθεῖσάν τῶν νήσων ὑπὸ τοῦ Χαϊρεδδίν Βαρθολομαῖο ἡ Μεγάλη τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησία ἀνεσώστησε τὴν βί' α σχολάσαν ἐπισκοπὴν Σύρας, Τζίας, Θερμίων, τῆς ὁποίας πρῶτον καὶ μόνον ἐπίσκοπον γινώσκομεν τὸν περὶ οὗ πρόκειται ἐνταῦθα Συμεῶνα, πρὸς τὸν ὁποῖον παρεχωρήθη κατ' ἐξαρχικὸν ἴσως δικαίωμα καὶ ἡ φραγκοκρατουμένη εἰσέτι Τήνος.

Ἀναστήσασα δ' ἡ Μεγάλη τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησία τὴν ἐπὶ Φραγκοκρατίας, ὡς εἴρηται, σχολάσασαν Ἐπισκοπὴν Σύρας, Τζίας, Θερμίων, τὰς ἄλλοτε ἀνηκούσας εἰς αὐτὴν νήσους Μύκονον καὶ Σέριφον, τὴν μὲν ἔδωκεν ἐξαρχικῶς τῇ μητροπόλει Παροναξίας, τὴν δὲ κατέστησε πατριαρχικὴν ἐξαρχίαν παραχωρηθεῖσαν ἐπὶ πατριάρχου Ματθαίου τοῦ ἀπὸ Ἰωαννίνων, τοῦ δευτέρου πατριαρχοῦντος (1599—1602), μετὰ τῶν νήσων Ἀμοργοῦ καὶ Καλύμνου ἐξαρχικῶς τῷ πρωτοκανονάρχῳ τῆς Μεγάλης Ἐκκλησίας Μιχαήλ, ἣν δωρεὰν ἐπεκύρωσεν ἐν ἔτει 1602, μηνὶ φεβρουαρίῳ, ὃ μετὰ Ματθαῖον πατριρχεύσας Νεόφυτος ὁ ἀπὸ Ἀθηνῶν¹.

1. Κ. Ν. Σάββα, Μειλιωνικὴ Βιβλιοθήκη, τ. Γ', σ. 550 καὶ 579.—Μανουὴλ Ἰ. Γεδεών, Χρονικὴ τοῦ Πατριαρχικοῦ εἰκόσου καὶ τοῦ ναοῦ, ἐν Κωνσταντινουπόλει, 1884, σ. 196.—Τοῦ αὐτοῦ, Μνημεῖα τοῦ Χριστιανισμοῦ ἐν ταῖς Καλόδωγαῖς νήσοις, «Ἐκκλησιαστικὴ Ἀλήθεια» Κωνσταντινουπόλεως, ἔτ. Δ', σ. 449—450.—Πατριαρχικοὶ Πίνακες, σ. 513.—Περικλῆς Γ. Ζηρλέντης, ἐνθ' ἀν., σ. 304—5.—Τρύφ. Ε. Εὐαγγελίδου, Ἡ νῆσος Σέριφος καὶ αἱ περὶ αὐτὴν νηοίδες, ἐν Ἐρμούπολει, 1909 σ. 56.

Ἐν ἔτει 1646 ἡ Σέρριμος ἀπετέλει μέρος τῆς ἀρχιεπισκοπῆς Σίφνου, καθὼς καὶ αἱ λοιπαὶ «κατὰ τὸ Αἰγαῖον πατριαρχικαὶ νῆσοι Ἀμοργός, Πολύκανδρος, Ἀστυπάλαια, Μύκονος, Ἀνάφη, Νίος, Σίκινος, Ἡρακλείτσα καὶ τὰ περίξ». Καὶ ἐν ἔτει μὲν 1624 φέρεται ἀρχιεπίσκοπος Τζίας καὶ Θερμίων ὁ Νεκτάριος, ἐν ἔτει δὲ 1646 ὁ Νεῖλος καὶ ἐν ἔτει 1665, ὡς ἐν τοῖς πρόσθεν εἰδομένῳ ὁ Γρηγόριος ¹. Ἐν ἔτει 1797 ἡ Σέρριμος ἀπετέλει μέρος τῆς μητροπόλεως Μήλου καὶ Σίφνου. Προαχθεῖσας δὲ τῷ 1819 τῆς ἀρχιεπισκοπῆς Τζίας καὶ Θερμίων εἰς Μητρόπολιν ἐτάχθη ὑπὸ ταύτην τῷ 1824 καὶ ἡ Σέρριμος, μεθ' ὃ αὕτη, παραμείνασα ἐπιβραχὺ ὑπὸ τὴν ἐπισκοπὴν Κυκλάδων ἀπετέλεσεν εἶτα μέρος τῆς τῆς ἐπισκοπῆς Ἄνδρου καὶ Κέας, ἧς καὶ τὰς τύχας παρηκολούθησε. Καὶ δὲν αναφέρουσι μὲν αἱ πηγαὶ ὑπὸ ποίαν ἐτάχθη μητρόπολιν ἢ ἐπισκοπὴν Σύρας, Τζίας καὶ Θερμίων ἀπὸ Ἀλώσεως, ὡς πιθανώτατον δμως δυνάμεθα νὰ θεωρήσωμεν ὅτι διετέλει τεταγμένη ὑπὸ τὴν Ἐκκλησίαν Ἀθηνῶν, καθὼς καὶ ἐπὶ τῶν πρὸ τῆς Φραγκοκρατίας χρόνων. Προαχθεῖσας δὲ τῆς ἐπισκοπῆς Ἄνδρου ὡς ἀρχιεπισκοπὴν ἐπὶ πατριάρχου Κυρίλλου τοῦ Λουκάρεως καὶ δὴ μεταξὺ τῶν ἐτῶν 1621—1626, ἡ Σύρος ἀποσπαθεῖσα παρεχωρήθη εἰς τὴν ἀρχιεπισκοπὴν Ἄνδρου, ὑφ' ἣν παρέμεινε μέχρι τοῦ ἔτους 1833 ².

Οὕτως ἡ τέως ἐπισκοπὴ Σύρας, Τζίας, Θερμίων ἀποσπαθείσης τῆς Σύρου, ἐκαλεῖτο Τζίας καὶ Θερμίων, προαχθεῖσα καὶ αὕτη εἰς ἀρχιεπισκοπικὴν σχεδὸν συγχρόνως πρὸς τὴν ἐπισκοπὴν Ἄνδρου, ἣτοι ἐν ἔτει 1623 ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ πατριάρχου Κυρίλλου τοῦ Λουκάρεως. Κατόφκει δ' ὁ Τζίας καὶ Θερμίων ἀρχιε-

1. Κωδιξ δὲ ἀριθ. 828 τοῦ ἐν Κωνσταντινουπόλει μετοχίου τοῦ Παναγιῶτος Ταφου.—Ἐπιγραφὴ ἀπὸ 25 Ἀπριλίου 1666 ἀποκαίμενον ἐν τῇ ἐν Ἄνδρῳ μονῇ τῆς Ἁγίας.—Κ. Ν. Σάββα, Μεσαιωνικὴ Βιβλιοθήκη, τ. Γ΄.

2. Κ. Οἰκονόμου τοῦ ἐξ Οἰκονόμων, Τα Σωζόμενα Ἐκκλησιαστικὰ Σογγράμματα, τ. Β', σ 222.

πίσκοπος ἀνὰ ἐξόμνηνον ἐν ἐκείστῃ τῶν νήσων τούτων ἦν ὁμοῦς ἔδρα τῆς ἀρχιεπισκοπῆς ἡ Κέα. Μόνον δὲ τῷ 1836 ἡ ἔδρα τῆς ἐν τῷ μεταξὺ τούτῳ, ὡς κατωτέρω θέλομεν εἶδ. ι, προαχθείσης μητροπόλεως Κελας, (sic) καὶ Θερμίων μετετέθη ἐπὶ βραχὺν τινα χρόνον ἐκ Κέας εἰς Μεσοχρίαν τῆς Κύθου, εἶτα δὲ μετετέθη εἰς Κέαν, γενομένην αὖθις ἔδραν τῆς ἐπίσκοπῆς Κέας, Κύθου καὶ Σερίφου· διότι ἡ μητρόπολις Κελας καὶ Θερμίων ὑπεδιβάσθη εἰς ἐπισκοπὴν Κέας καὶ Κύθου τῷ 1833 καὶ οὐχὶ τῷ 1829, ὡς ἡμαρτημένως γράφει ὁ Βάλληνας (1).

Ἐπὶ τοῦ τελευταίου Τζίας καὶ Θερμίων ἱερέρχου Νικοδήμου, Ἄνδριον τὴν πατρίδα, ἡ ἀρχιεπισκοπὴ Τζίας καὶ Θερμίων προήχθη εἰς μητρόπολιν Κελας (οὕτω) καὶ Θερμίων τῷ 1819². Ὑπῆρξε δ' ὁ Νικόδημος ὁ πρῶτος καὶ ὑπατος μητροπολίτης τῶν νήσων τούτων, αἵτινες μετὰ τὸν ἐπισυμβάντα τῷ 1842 θάνατον τοῦ Νικοδήμου ὑπήχθησαν συγχωνευθεῖσαι εἰς τὴν τῷ 1833 συσταθεῖσαι ἐπισκοπὴν Κυκλάδων, τῆς ὁποίας ἔδρα ἦτον ἡ Ἐρμούπολις Σύρου. Εἶτα δ' ἀπετέλεσαν τὴν ἐπισκοπὴν Ἄνδρου καὶ Κέας, συσταθεῖσαν μὲν τῷ 1852 διὰ τοῦ ὑπὸ στοιχ. Σ' νόμου, περιχαμβίνουσας δὲ πλὴν τῆς Κύθου καὶ τὴν Σέριφον καὶ τῆς ὁποίας τελευταῖος ἐπίσκοπος, ἔδρας τῆς ἐπίσκοπῆς οὗσης τῆς Ἄνδρου, ὑπῆρξεν ὁ Μητροφάνης Οἰκονομίδης, θινῶν τῷ 1889. Ὁ Τρύφων Εὐαγγελίδης ἐξ ἀνεπιστασίας ἀναφέρει καὶ ἕτερον μητροπολίαν Κέας, τὸν Ἄνιναν³. Οὗτος ὑπῆρξε Σκια-

1. Κωνστ. Μ. Ράλλη, Περὶ μεταθέσεως τῆς ἐπισκοπικῆς ἔδρας. «Ἐπιστημονικὴ Ἐστρατὶς τοῦ Ἐθνικοῦ καὶ Καποδιστριακοῦ Πανεπιστημίου», ἔτ. 19², σ. 95, σελ. 1. Πβλ. Α. Βάλληνας Κοθνιακός, σ. 72—Τοῦ αὐτοῦ Ἱστορία Κύθου, σ. 101—2.

2. Δημητρίου Π. Πασχάλη Τζίας καὶ Θερμίων Νικόδημος Ροδοσός. Περιοδ. «Θεολογία» τ. Γ' (1925) σ. 113—123, καὶ ἐν ἰδιαιτέφ. τόχ. ι, σ. 3 κ. ε.

3. Τρύφ. Ε. Εὐαγγελίδου, Ἡ νήσος Σκιάθος, ἐν Ἀθήναις, 1913, τ. 72,

θιος τὴν πατρίδα, ἤκμασε δὲ κατὰ τὸ τελευταῖον τέταρτον τοῦ ΙΗ' αἰῶνος. Τὸ ὄνομα αὐτοῦ σφύζεται ἐπὶ εἰκόνας τῆς Γεννήσεως, ἀνακειμένης ἐν τῷ ἐν Παλαιονκάστρω τῆς Σκιαθοῦ ναῶ τοῦ Χριστοῦ, φερούσης δὲ τὴν ἐπιγραφὴν: «Διὰ συνδρομῆς καὶ ἐξόδου τοῦ πανιερωτάτου καὶ λογιωτάτου Κυρίου Κυρ' Ανανίου ἀρχιεπισκόπου Τζίας καὶ Θερμίων τοῦ ἐκ τῆς νήσου Σκιαθοῦ. ρψοθ' (1779)». Ὡς καὶ ἐκ τῆς ἐπιγραφῆς ταύτης δηλοῦται, ὁ Ἀνανίας ἦτο ἀρχιεπίσκοπος καὶ οὐχὶ μητροπολίτης, ἀδυνάτου ἄλλως τούτου ὄντος, ἀφοῦ ὡς εἶδομεν, ἡ ἀρχιεπισκοπὴ Τζίας καὶ Θερμίων προήχθη εἰς μητρόπολιν μόλις τῷ 1819.

Κατὰ τὸν 15' αἰῶνα ἤκμασε καὶ ὁ τῆς Ῥωμάνας Ἐκκλησίας ἐπίσκοπος Τζίας καὶ Θερμίων Διονύσιος Τζαννετίνος, λατίνος μὲν τὸ θρησκέυμα, ἀλλ' Ἕλληνας τὸ γένος. Ἐφ' ἑρπεν οὗτος τίτλον ἐπισκόπου τῶν ἡνωμένων ἐκκλησιῶν Τζίας καὶ Θερμίων (Zianensi et Tirmensi unitis ecclesiis Episcopus), τῶν ὁποίων ὁμως κατὰ πάσαν πιθανότητα δὲν ἦτο εἰμὴ ἐπὶ ψιλῶ μόνον ὀνόματι ἐπίσκοπος, λαμβανομένου ὑπ' ὄψιν ὅτι οἱ κατ' ἀμφοτέρας τὰς νήσους ταύτας ὁπαδοὶ τῆς Ῥωμαϊκῆς ἐκκλησίας ἀπετέλουν κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην ἀριθμὸν ἀνάξιον λόγου¹.

Διέπρεπε δ' ὁ Διονύσιος διὰ τὴν παιδείαν καὶ τὴν ἐξοχὸν αὐτοῦ περὶ τοῦ ἱεροῦ λόγου πολυμαθεῖαν. Γενόμενος Βραδύτερον ἐπίσκοπος Χερρονήσου καὶ Μυλοποτάμου παρευρέθη ἐν τῇ Τριδέντῳ Συνόδῳ, εἰς τὰ πρακτικὰ τῆς ὁποίας ὑποσημειούμενος δὲν ἐλησμόνει γὰρ προσυπογράφῃ μετὰ τοῦ κυρίου καὶ τὸ ἐθνικὸν αὐτοῦ ὄνομα Graecus. Ὁ ἱστορικὸς τῆς συνόδου ταύτης σημειοῖ πρὸς τοῖς ἄλλοις καὶ τῆς ἑλληνικῆς αὐτοῦ ψυχῆς τὸ παράστημα. Τὴν περὶ τὰ θεολογικὰ ἱκανότητα αὐτοῦ ἐπέδειξεν ἅπασαν τότε, ἀγωνιζόμενος ὑπὲρ ἀνασκευασθῆναι δόξας τινὰς περὶ τῆς ἀσεβῶν δικαιώσεως, καὶ ἐξ ἐπιστήμης διλεγόμενος περὶ τῶν ἐκτάκτων τῶν ἐπισκοπῶν εἰσοδημάτων, Ἰλλυς δὲ καὶ μέγας ἐγένετο κατ' ἐκεί-

1. [Α. Μουστοξύδου] Ἐλληνομνημῶν ἢ Σόμμι τι Ἐλληνικῆ, σ. 255.

την τὴν συνέλευσιν τῆς εὐαγγελικῆς αὐτοῦ πραότητος ὁ ἔπαινος διότι ὁ ἐπίσκοπος Καυκασίος, ἀντίδοξος ὢν τῷ Διονυσίῳ, εὐρών δ' αὐτόν μετ' ἄλλων ἐπισκόπων περὶ τῶν ἀμφισβητούμενων διαλεγόμενον, ἀναφλεχθεὶς ὑπὸ σφοδρᾶς καὶ ἀρνιδίας ὀργῆς, ἤρπασεν αὐτόν ἀπὸ τοῦ ὄγχιος καὶ κατασπάσας περιέτιλλε πολλὰς τρίχας. Οἱ πρεσβευταὶ καὶ οἱ πατέρες ἐταράχθησαν σφοδρὰ πρὸς τὸ ἀσεβές ἐκεῖνο καὶ ἀπροσδόκητον τόλμημα· καὶ ὁ μὲν ὕβριστὴς ἐτιμωρήθη ὡς προσήκεν ὁ δὲ Διονύσιος γονυπετῆς ἐμεσίτευσεν ὑπὲρ ἐκείνου πληθούσης ἤδη καὶ συγκαθημένης τῆς Συνόδου (1546). Τῷ 1555 ὁ Διονύσιος ἀπῆλθεν εἰς Βενετλίαν, ἔνθα καὶ ἐτελεύτησεν τὸ ἐπόμενον ἔτος.

Ἐν Ἀνδρῶν, Σεπτεμβρίου ἀρχομένου 1925

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ Π. ΠΑΣΧΑΛΗΣ